

**ДО
ЗАМ. РЕКТОРА
ПО УЧЕБНАТА ДЕЙНОСТ
НА МУ-ПЛЕВЕН
ПРОФ. М. АЛЕКСАНРОВА, ДБН**

Уважаема проф. Александрова,

Във връзка с Ваше писмо Изх.№952/16.07.2020 г., относно информация за проведеното обучение във факултет „Фармация“ през летния семестър на учебната 2019-2020 година в електронна среда, въз основа на становищата от преподавателите във факултет „Фармация“ може да бъде направено следното обобщение:

I Организация и резултати от обучението:

Обучението през летния семестър на учебната 2019-2020 година се проведе основно в електронна среда, като в Системата за електронно и дистанционно обучение бяха създадени всички изучавани дисциплини. Бяха предоставени за интегриране лекции, материали за упражнения и тестове, с което значително се улесни теоретичната подготовка на студентите. Чрез свободния софтуер ZOOM и виртуалната класна стая са проведени повечето от предвидени в учебната програма лекции и упражнения, по време на които е осъществен контакт със студентите, правени са разяснения и дискусии по конкретни теми. Студентите текущо бяха информирани за предстоящите занятия през информационната система на университета и СЕДО. В електронна среда са проведени и част от изпитите, а останалите са проведени присъствено.

Резултатите от изпитите показват, че въпреки дистанционното обучение в по-голямата си част студентите успешно са усвоили преподавания материал по Фармацевтична химия, Фармацевтичен анализ, Фармакогнозия, Фармацевтична ботаника, Оценка на здравните технологии, Лекарствена политика, Социална фармация и фармацевтично законодателство.

Резултатите от обучението по Микробиология на база на проведените изпити са по-лоши в сравнение с предишните две години.

Според преподавателите по дисциплината „Технология на лекарствените форми“ по-голяма част от студентите са се справили трудно с учебния материал при липса на провеждане на практически упражнения в реална среда.

II Предимства и недостатъци на тази форма на обучение:

Предимства:

- ✓ при извънредни обстоятелства, учебният процес може да се осъществява без прекъсване
- ✓ възможност за предаване на пълния обем на учебния материал, предвиден в учебните програми
- ✓ с предоставянето на учебни материали (лекции, презентации, тестове и др.) в системата на СЕДО, значително се улеснява достъпа на студентите до информация, а с това и теоретичната им подготовка.

- ✓ повече време и по-голяма ангажираност на студентите в самостоятелна подготовка, поради необходимостта от индивидуално изпълнение на задачи, тестове, казуси и др.
- ✓ подобряването на технологията на преподаване чрез използването на възможностите на различни софтуерни програми, позволяващи представяне пред студентите на разяснителни записки, извеждане на формули и др.
- ✓ използване на готови видео материали и интерактивни модели, които са на свободен достъп в Интернет.
- ✓ спестяване на някои разходи за Университета и студентите

Недостатъци:

- ✓ липсата на реален визуален и социален контакт със студентите и невъзможност за пълноценно общуване с тях
- ✓ подобен тип обучение е неефективно за групи по-големи от 6-8 души.
- ✓ липсата на директна обратна връзка елиминира възможността за импровизация съгласно нивото на знание и нагласите на дадения курс
- ✓ понижен интерес от страна на студентите към представения учебен материал и само формално участие в учебните занятия на част от тях. Справките и отчетите от СЕДО показват, че има студенти, които на практика, освен да се включат по време на лекции и упражнения, не са прегледали качените материали за самоподготовка и не са изпълнявали поставените задачи.
- ✓ съществува риск да се изгуби връзката с по-малко мотивираните студенти.
- ✓ студентите имат проблем с прилагането на изучавания материал. Те могат да разпознават образи, но не могат да ги сътворят. Дистанционното обучение ще задълбочи този проблем.
- ✓ подценяване на подготовката от страна на студентите и очаквания за по-лесно вземане на изпитите.
- ✓ системата на дистанционно обучение ще демотивира добрите студенти, тъй като ще позволи на по-слабите, но адаптивни да „излъжат“ при подготовка на задания в домашна среда. По-горното ще измести акцента в учебния процес от „как да науча“ към „как да излъжа системата“.
- ✓ в електронна среда е трудно, дори невъзможно да се изградят практически умения и навици у студентите. Например, невъзможно е да се проведат по-голяма част от практическите упражнения по дисциплините „Фармакогнозия“ (макро- и микроскопско идентифициране, фитохимия); „Фармацевтична ботаника“ (работа с реални обекти на специално оборудвани с оптична техника, микроскопи и бинокуляри, работни места); „Технология на лекарствени форми“ (самостоятелно приготвяне на различните видове лекарствени форми); „Органична химия“ (Дисциплината е основополагаща за по-голямата част от специализираните курсове и формира „занаятчийски“ умения, които могат да бъдат придобити единствено чрез провеждане на експериментални занятия). Фармацевтична химия; Фармацевтичен анализ; Микробиология; Фармакология и др.
- ✓ зависимост от обезпеченост с технически средства (компютри, лаптопи, таблетки, web-камери и др.), техническите възможности на използваните платформи, програмни продукти и качеството на Интернет връзката (от двете страни – преподаватели и студенти)
- ✓ изисква повече време и повече разходи от очакваното

- ✓ голяма част от студентите участват в онлайн лекциите и упражненията през своите смартфони, чиито екрани са твърде малки, за да могат да видят и разберат важни за тях детайли от презентациите (снимков материал, формули, графики, таблици и др).
- ✓ всяка форма на проверка на текущите знания онлайн се компрометира от многобройните възможности на студентите да ползват допълнителна помощ, в момент в който трябва да покажат своите знания.
- ✓ една от целите на Академичното образование е студентите да пораснат, да преоткрият себе си и да се формират като зрели хора. Това не може да се случи ако те не са изведени от нормалната им среда.
- ✓ друга цел е създаването на общност, която да „расте заедно“ във времето. Подобни клъстери няма да се формират, тъй като общуването ще бъде минимизирано.
- ✓ При дистанционна форма на обучение преподавателят представлява обезличен имажинерен образ, чиято роля се свежда до „преносител на информация“ – това е в разрез с цялостната идеята за Академично образование. Преподавателите всъщност са „модел за подражание“ с цялостното си поведение, постижения, предишен опит и т.н.
- ✓ Студентите могат да поискат понижаване на таксите /... защо да плащам толкова, ако ще се самообучавам?/
- ✓ Много студенти могат да предпочетат обучение в друг ВУЗ /... защо да уча в МУ-Плевен, ако мога да получа диплома дистанционно от друг ВУЗ?/
- ✓ Има опасност Университетът да изгуби идентичността си /... Възприемането на Преподавателите като „споделен ресурс“ между различните ВУЗ няма да позволи изграждането и развиването на ефективни и разпознаваеми научно-изследвателски звена в рамките на МУ-Плевен/.
- ✓ възниква въпрос как ще бъдат защитени авторските права за учебните материали в СЕДО

III Предложения за оптимизация на възможностите за обучение в електронна среда:

- обучение на преподавателите за работа със Системата за електронно и дистанционно обучение.
- подобряване на Интернет връзката в учебните зали и кабинетите в Университета.
- осигуряване на възможност във виртуалната стая да се споделят не само pdf файлове, но и видео файлове.
- даване на възможност за използване на различни платформи, както е в МУ-София, СУ “Св. Климент Охридски, Факултета по природни науки на Шуменски университет и др.
- по всички дисциплини целогодишно студентите да имат достъп до материалите в СЕДО
- обезпечаване на преподавателите с необходимия hardware и software напр.:
 - закупуване на графични таблети за преподавателите по физика и биофизика, химия и други за писане на формули в реално време,
 - осигуряване на web-камери
 - осигуряване на специализиран software за писане на химически формули (напр. ChemOffice)
- разработването на съответни учебни материали, част от които изискват специфични софтуерни знания и умения, които не са в компетенцията на всички преподаватели.

В тази насока би могло да се помисли за закупуване на дидактически електронни материали.

- проверката на знанията в електронна среда на територията на Университета би минимизирало опорочаването на процеса от некоректните студенти.

IV Предложения за дял (процент) лекции и упражнения по дисциплини, които да се провеждат в електронна среда:

1. **Фармакогнозия:** „Провеждането на лекции и упражнения в електронна среда не бива да е повече от 25-30%, а изцяло в електронна среда само при възникнали форсмажорни обстоятелства.“ (Проф. Николов)
2. **Технология на лекарствени форми:** „Ако за лекциите може да се предложи 30%, то 100% от практическите упражнения трябва да се провеждат в реална среда, защото всяко упражнение се отнася за отделен вид лекарствена форма. Може да се промени единствено начинът на провеждане на практическите упражнения - при по-свободен седмичен график, упражненията да се провеждат самостоятелно в малки обособени групи от 2-3 студенти.“ (Доц. Титева)
3. **Медицинска статистика:** „Смятам, че лекциите може да са изцяло (100%) дистанционни, а практическите занятия 80% дистанционни и 20% присъствени“ (проф. Христова)
4. **История на фармацията:** 70% дистанционно, 30% присъствено (доц. Лебанова)
5. **Социална фармация и фармацевтично законодателство:** 35% дистанционно, 65% присъствено (за лекции и упражнения) (Доц. Лебанова)
6. **Фармацевтични грижи:** 35% дистанционно, 65% присъствено (за лекции и упражнения) (Доц. Лебанова)
7. **Лекарствена политика:** 50% дистанционно, 50% присъствено (за лекции и упражнения) (Доц. Велева)
8. **Оценка на здравните технологии** 50% дистанционно, 50% присъствено (за лекции и упражнения) (Доц. Велева)
9. **Микробиология:** „Считам, че е уместно не повече от 25% от лекциите и упражненията по клиничните дисциплини и не повече от 50% от тези по предклиничните дисциплини да се провеждат в електронна среда.“ (проф. Средкова)
10. **Фармацевтичен анализ:** „Считам, че лекционният курс би могъл да се води и занапред дистанционно (в случай на необходимост). Относно упражненията 50-60% могат да са като семинари, останалата част е добре да протича в лабораторна среда с оглед овладяване на практически умения.“ (проф. Обрешкова)
11. **Фармацевтична химия:** „Лекционният курс би могъл да се провежда онлайн, при наличието на извънредна епидемиологична обстановка. По отношение на семинарните занятия половината от тях могат да се провеждат в дистанционна форма. Останалата част от занятията се налага да се провеждат в присъствена форма, с оглед на провеждането на дискусии и колоквиуми.“ (проф. Пейков)
12. **Неорганична химия:** „Лекциите могат да се провеждат 100% онлайн. Достатъчно е 30% от упражненията да се провеждат в лаборатория, а семинарите и обясненията могат да се провеждат онлайн. Предпочитам присъствен изпит върху тест и допълнителни въпроси вместо тест с компютър, за да определям нивото на трудност според нивото на подготовка на всеки студент.“ (доц. Томова)
13. **Фармакология:** „Приемам обучението в електронна среда като допълващо при необходимост, особено за лекционния курс, но не повече от 30 % от лекциите може

да бъдат изнесени дистанционно. При такъв „хибриден модел“ на обучение може да се канят лектори по специалности, по които имаме недостиг на преподаватели от други институции в рамките на институтски мрежи или договори. Относно провеждането на изпита в онлайн среда: въпреки сериозната подготовка за изпита, формиране на банка с повече от 700 въпроса и провеждане на персонална дискусия, отчитаме, че има повече възможности за опити за подсказване, преписване от недобросъвестни студенти. Отчитаме, че както текущият, така и крайният контрол имат нужда от прецизиране за по-голяма обективност при оценяването.“ (Доц. Ставрева)

14. **Физика и биофизика:** „Упражненията по дисциплините, предавани в сектора, допускат 30% обучение в електронна среда, а при лекциите – до 40%. Лекционното обучение в сектор „Физика и биофизика“ е възможно да се проведе и 100 % онлайн, ако обстоятелствата налагат това, но при наличие на **графични таблети**.“ (Проф. Александрова)
15. **Фармацевтична ботаника:** „Предлагаме дистанционното обучение по Фармацевтична ботаника да остане като резервен вариант във всички случаи, които има извънредни обстоятелства налагащи това. При липсата на такива обстоятелства основната форма на обучение да остане присъствени лекции и упражнения.“ (Гл. ас. Анна Гаврилова, дб)
16. **Органична химия:** „Обучението в електронна среда е неприложимо за фундаментални курсове, където се въвеждат понятия и се поставят основите за по-специализирано обучение. Опитът ми показва, че нивото на знание на студентите изисква съществено разяснение на изучавания материал /многократно повторение и даване на различни примери/, което не би могло да се реализира дистанционно. Тази форма на обучение ощетява всички заинтересовани страни и трябва да бъде категорично отхвърлена като вариант, особено за практически ориентирани и регулирани специалности, каквато е специалност Фармация. Темата за дистанционното обучение би следвало да е обект на широка дискусия, в която всички заинтересовани страни да участват активно – такава дискусия не се е състояла все още и в национален мащаб. Вместо това, вследствие наложената ситуация, сме принудени да участваме в този експеримент против волята ни. Обучението на всяко едно ниво е пълен провал, което негласно бе признато и от МОН чрез изваждане на материала изучаван след обявяването на извънредно положение като задължителен за зрелостните изпити на учениците. От нас зависи дали ще сме съучастници в създаването на няколко поколения бройлери или ще бъдем в основата на изграждането на мислещи хора, които да продължат започнатото от нас.“ (проф. Богданов)
17. **Аналитична химия:** „30% до лекциите и 10% от упражненията в електронна среда.“ (Доц. Генчева)
18. **Химия:** „Практическите упражнения по Медицинска химия проведени в дистанционна форма са неефективни. До 30% от лекциите би било възможно да се проведат в електронна среда при осигуряване на лекторите с допълнителни таблети (дъски) за писане на формули. Такъв вид обучение би следвало да се използва само в краен случай, при липса на каквито и да е възможности за нормално провеждане на занятията.“ (Проф. Стоянова)

Мнения на студентите:

Повечето от студентите изразяват положително мнение за проведеното електронно обучение като споделят, че и за тях е било много трудно и объркано в началото, но им е помогнало до определена степен да се справят с извънредното положение, като основният плюс е че обучението им не е прекъсвало напълно.

Подчертават, че ако могат да избират между дистанционно обучение и присъствени занятия в Университета, биха предпочели второто. Считат, че специалности като Медицина и Фармация не случайно са единствените, които не се изучават нито задочно, нито дистанционно.

Мнението на студентите от четвърти курс (изразено по време на изпитите) е, че категорично по специалните фармацевтични дисциплини като Технология на лекарствените форми, Биофармация, Фармакогнозия, Фармацевтичен анализ и Фармацевтична химия онлайн обучението не е подходящо, а трябва присъствени занятия. За дисциплини като Социална фармация и фармацевтично законодателство, Лекарствена политика и Оценка на здравните технологии онлайн обучението е добър резервен вариант.

Предимства:

- семестърът не е изгубен
- по-голямо присъствие на лекции поради факта, че могат да се включат отвсякъде
- по-голяма достъпност на учебния материал - всички преподаватели са предоставили необходимите материали по съответната дисциплина
- провеждането на лекциите по всички дисциплини е ефективно

Недостатъци:

- затруднена обратна връзка с преподавателите
- провеждането на упражненията по някои дисциплини е невъзможно онлайн. Макар и да могат да се подготвят за теоретичната част с помощта на преподавателите, прилагането ѝ на практика е съществено за разбирането и научаването на материала и няма как да бъде постигнато в условията на електронно обучение. Упражненията трябва да бъдат проведени присъствено в Университета
- използването на различни платформи за обучение по една и съща дисциплина, както и различни платформи по различните дисциплини прави изключително трудно следенето на информацията на няколко места по всички предмети. Винаги може да се пропусне нещо.
- неспазване на официалния график и несвоевременно обявяване на учебните занятия от някои преподаватели
- липсата на упражнения изключително много затруднява подготовката на студентите и онлайн обучението не може да компенсира това
- подготовката за изпитите през този семестър е била изключително трудна за студентите. Проблем е невъзможността да се подготвят за практическите части на изпитите.
- „Липсваше ми комуникацията очи в очи с преподавателите и с колегите!“

С уважение:

Зам. Декан на ФФ

Доц. д-р П. Йорданова-Далева, дм

21.07.2020 г.